

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/224211,Janusz-Klapec-Michal-Stefan-Lisowski-pionier-lubelskiego-harcerstwa-1929-1940.html>
26.02.2026, 21:52

Janusz Kłapeć: Michał Stefan Lisowski – pionier lubelskiego harcerstwa 1929-1940

Michał Lisowski należy do grona założycieli i propagatorów harcerstwa na Lubelszczyźnie. Niestety nie jest znany szerszemu kręgowi badaczy i historyków chociaż jego zasługi w rozwój harcerstwa, patriotycznego wychowania młodzieży oraz kultury fizycznej jest niepodważalny.

[Harcerstwo](#) [Okupacja niemiecka](#) [Zbrodnie niemieckie](#)

05.07

Biały Dunajec, 1937, wycieczka XI Lubelskiej Drużyny Harcerskiej im. gen. Józefa Sowińskiego w Tatry. Ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego

W swoim krótkim życiu dał się poznać jako znakomity organizator, wychowawca młodzieży oraz propagator idei wychowania przez pracę. Miał znakomite kontakty z młodzieżą, z którą pracował oraz uznanie wśród lokalnej społeczności za to, czego dla niej dokonał.

Rodzina

Michał Stefan Lisowski urodził się 31 maja 1906 r. w Jaśle. Ojciec, Józef Lisowski, był pracownikiem PKP. Michał Lisowski był jednym z siedmiorga dzieci Józefa i Marii. Siostra Felicja i brat Bronisław byli nauczycielami, Władysław zginął na froncie I wojny światowej, Jan Lisowski – był dyrektorem gimnazjum i liceum w Jaśle, Teodor został prawnikiem, a Aleksander – inżynierem uzbrojenia, kapitanem Wojska Polskiego, był internowany w Szwajcarii w czasie II wojny światowej. Po powrocie do kraju został dyrektorem Wytwórni Urządzeń Medycznych w Warszawie.

Pedagog

Po ukończeniu szkoły powszechnej Michał Lisowski kształcił się w Państwowym Seminarium Nauczycielskim w Krośnie. Świadectwo dojrzałości uzyskał w 1926 r., wtedy też, 1 września, rozpoczął pracę jako nauczyciel w Szkole Powszechnej w Rozkopaczewie (pow. Lubartów).

W 1928 roku został przeniesiony do Szkoły Podstawowej w Czemiernikach na stanowisko nauczyciela gimnastyki. Już jesienią 1929 roku założył tu I Drużynę Harcerską im. Karola Chodkiewicza, która dzieliła się na 3 zastępy chłopców i 3 zastępy dziewcząt. Drużyną opiekował się kierownik szkoły Władysław Lizis. Lisowski odkrył wielkie możliwości wychowawcze harcerstwa. Wcielał w życie idee, z którymi zetknął się już w Seminarium Nauczycielskim. Jego podopieczni stawali się najlepszymi uczniami.

Harcerz

Przeprowadzał z nimi częste zbiórki, ćwiczenia gimnastyczne, gry sportowe, organizował obozy i wycieczki. Po dwóch latach (1931 rok) powstały 2 oddzielne drużyny: męska i żeńska im. Emilii Plater. Drużyna brała udział w ogólnopolskiej akcji pomocy bezrobotnym w latach kryzysu gospodarczego, za co została wyróżniona w rozkazie Komendy Chorągwi.

Na początku lat 30-tych Michał Stefan Lisowski ukończył kurs zuchowy w Centralnej Szkole Instruktorskiej. W 1932 roku został komendantem kursu zastępowych w ramach obozu zorganizowanego przez Komendę Chorągwi w Czuwajowie k. Puław. W 1933 roku brał udział w kursie dla hufcowych w Nierodzimiu, a później zdał egzamin przed komisją przy Komendzie Chorągwi w Lublinie i otrzymał stopień instruktorski podharcmistra. Władze harcerskie popierały inicjatywy kierowników szkół i nauczycieli w tworzeniu drużyn harcerskich w szkołach wiejskich. Dzięki zaangażowaniu i poświęceniu Lisowskiego drużyna ze szkoły w Czemiernikach zdobyła wysoki poziom wyszkolenia technicznego. Służył on również swoim doświadczeniem przy organizowaniu drużyn harcerskich w Lubartowie i Firleju.

Latem 1933 roku zorganizował wspólnie z Zuzanną Klimowską obóz harcerski w Siemieniu, w którym uczestniczyła, oprócz drużyn czemiernickich, grupa harcerzy z Lubartowa i Firleja. Na przełomie 1933/34 roku Michał Lisowski z Zuzanną Klimowską, otworzyli w szkole izbę harcerską, w której prowadzili zajęcia harcerskie i rozwijali czytelnictwo. Powstał warsztat stolarski, w którym harcerze sami wykonali meble i urządzili świetlicę. W 1934 roku zorganizowali wspólną orkiestrę, chór i utworzyli zespół tańca ludowego. Dawali liczne występy zarobkowe na zakup namiotów i organizowanie obozów i wycieczek. Michał Lisowski założył również przy drużynie harcerskiej, klub sportowy, który miał sekcje siatkówki, koszykówki, lekkiej atletyki i sportów zimowych. Dzięki tej aktywności harcerstwo w Czemiernikach było bardzo widoczne i aktywnie uczestniczyło we wszystkich formach życia społecznego: uroczystościach państwowych, kościelnych i lokalnych.

[Czytaj artykuł Janusza Kłapcia Michał Stefan Lisowski – pionier lubelskiego harcerstwa 1929-1940 na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Harcerze, Okupacja niemiecka, Zbrodnie niemieckie

Artykuł